

FUNDARGERÐ

FJÁRMÁLASTÖÐUGLEIKANEFND

2024

MARS
21. fundur
Birt 10. apríl 2024

Fundargerð fjármálastöðugleikanefndar Seðlabanka Íslands

Mars 2024 (21. fundur)

Birt: 10. apríl 2024

Fjármálastöðugleikanefnd Seðlabanka Íslands tekur ákvarðanir um beitingu stjórnækja bankans varðandi fjármálastöðugleika. Í fjármálastöðugleika felst að fjármálakerfið geti staðist áföll í efnahagslífi og á fjármálamörkuðum, miðlað lánsfé og greiðslum og dreift áhættu með viðhlítandi hætti. Nefndinni er falið að leggja mat á ástand og horfur í fjármálakerfinu, kerfisáhættu og fjármálastöðugleika, skilgreina nauðsynlegar aðgerðir til að tryggja fjármálastöðugleika og að ákveða hvaða aðilar, innviðir eða markaðir teljist kerfislega mikilvægir. Fjármálastöðugleikanefnd getur beint ábendingum til viðeigandi stjórnvalda þegar tilefni er til um nauðsynlegar aðgerðir til að efla og varðveita fjármálastöðugleika. Nefndin birtir opinberlega fundargerðir af fundum sínum að jafnaði innan fjögurra vikna, þar sem fram koma upplýsingar um ákvarðanir nefndarinnar, forsendur þeirra og mat á fjármálastöðugleika.

Á fundi nefndarinnar 11. og 12. mars 2024 fékk nefndin kynningu um horfur í efnahagsmálum, stöðu fjármálakerfisins og innviði greiðslumiðlunar. Nefndin ræddi stöðu og horfur varðandi fjármálastöðugleika og helstu áhættuþætti, svo sem þróun efnahagsmála, áhættu í rekstri fjármálafyrirtækja og fjármálakerfisins, þróun á innlendum fjármálamörkuðum, skuldsetningu heimila og fyrirtækja, stöðu á fasteignamarkaði, virkni lánþegaskilyrða, eiginfjár- og lausafjárstöðu fjármálafyrirtækja og fjármálasveifluna. Jafnframt ræddi nefndin um fjármálastöðugleika í Evrópu og helstu áhættuþætti þar. Þá ræddi nefndin um viðmið sem hafa mætti til hliðsjónar við ákvörðun um sveiflujöfnunaraukann.

Fjármálastöðugleikanefnd ákvað að halda gildi sveiflujöfnunaraukans óbreyttu en nefndin ákvað í mars 2023 að hækka aukann úr 2% í 2,5% frá og með 16. mars 2024.

Nefndin ítrekaði stuðning sinn við framgang frumvarps um aukið rekstraröryggi í greiðslumiðlun sem er til meðferðar á Alþingi. Mikilvægt væri að huga heildstætt að því að auka viðnámsþrótt í greiðslumiðlun svo sem með því að koma á fót innlendri óháðri smágreiðslulausn.

Greining á fjármálastöðugleika

Hægt hafði á efnahagssumsvifum í viðskiptalöndunum. Verðbólga hafði minnkað og raunvextir því hækkað og peningalegt aðhald aukist. Væntingar markaðsaðila voru um að vextir hefðu náð hámarki sem birtist meðal annars í þróun á eignamörkuðum og hafði S&P500 hlutabréfavísitalan t.d. hækkað um 10% frá upphafi árs. Stríðsátök og óvissa um alþjóðlegar efnahagshorfur voru þó talin geta aukið hættu á skyndilegri aðlögun á eignamörkuðum sem gæti dregið úr viðnámsþrótti heimila og fyrirtækja. Áhætta tengd fjármálastöðugleika í Evrópu var einkum rakin til mögulegra áhrifa hærri vaxta á lausafjáraðgengi og lánsfjármögnun fyrirtækja. Almennt var þó talið að greiðslugeta heimila væri góð þar sem atvinnustigværi tiltölulega hátt, verðbólga hefði minnkað og svo virtist sem fasteignamarkaður hefði tekið við sér á nýjan leik í Evrópu og að nú stefndi í aukin útlánvöxt til heimila vegna fasteignakaupa eftir samdrátt undafarin tvö ár.

Nefndin var sammála um að á heildina litið væri fjármálastöðugleiki í góðu horfi hér á landi. Dregið hefði úr innlendri eftirspurn og afgangur myndast á nýjan leik í viðskiptunum við útlönd. Horfur væru á minni hagvexti í ár en í fyrra einkum vegna hægari vaxtar einkaneyslu og fjárfestingar, en þó jákvæðum. Aðstæður til fjármögnunar erlendis hefðu batnað enn frekar og áhættuálag á erlendum fjármálamörkuðum hefði áfram lækkað. Hagstæðari kjör væru á nýlegum markaðskuldabréfaútgáfum bankanna en voru á sambærilegum

útgáfum þeirra á seinni hluta síðasta árs. Bankarnir hefðu nægt eigið og laust fé auk þess sem hagnaður þeirra árið 2023 hefði aukist milli ára, að mestu vegna aukins vaxtamunar milli eigna og skulda. Nefndin taldi helsta áhættuþátt fjármálastöðugleika vera netáhættu og ítrekaði hún mikilvægi aukins rekstraröryggis í greiðslumiðlun og stuðning sinn við frumvarp þar um sem væri til meðferðar á Alþingi. Þá hafði nefndin nokkrar áhyggjur af áhrifum efnahagsþróunar á fjármálastöðugleika. Á sama tíma og greiðslubyrði þyngdist hefði kaupmáttur launa staðið í stað milli ára og hægt hafði á eftirspurn. Hátt vaxtastig til lengri tíma gæti skapað áraun fyrir þau heimili og fyrirtæki sem hefðu ekki náð að byggja upp viðnámsþrótt síðastliðin ár. Nefndin var sammála um að lánþegaskilyrðin hefðu viðhaldið greiðslugetu heimila og stuðlað að því að staða flestra heimila væri viðráðanleg. Áhætta tengd íbúða- og atvinnuhúsnæðismarkaði væri enn nokkur. Verð væri enn hátt á flesta mælikvarða og mikilvægt að lántakendur stilltu áhættutöku við íbúðakaup í hóf. Þá kom fram að hátt vaxtastig gæti laðað að erlent fjármagn, aukið erlenda skuldsetningu innlendra aðila og haft áhrif á greiðslujöfnuð þegar fram í sækti.

Viðnámsþróttur bankakerfisins

Að mati nefndarinnar stendur fjármálakerfið traustum fótum. Eiginfjár- og lausafjárstaða kerfislega mikilvægu bankanna (KMB) er vel yfir lögbundnum mörkum. Lausafjárstaða bankanna hafði hækkað um 80 ma.kr. frá desemberfundi nefndarinnar einkum vegna útgáfu þeirra á skuldabréfum í erlendum gjaldmiðlum og var laust fé þeirra umfram lágmark tæplega 406 ma.kr. í lok janúar. Lausafjárhlutfall þeirra í öllum gjaldmiðlum var 232% sem er vel yfir 100% lágmarki lausafjárreglna Seðlabankans. Vaxtaálag á erlendar skuldabréfaútgáfur hafði lækkað frá fundi nefndarinnar í desember eftir nokkra hækkun þess síðastliðið haust samhliða hækkunum almennt á álagi á alþjóðamörkuðum. Á fundinum kom fram að afborganir af erlendum skuldabréfum bankanna næmu um 100 ma.kr. í ár og um 50 ma.kr. af innlendum skuldabréfum. KMB ættu nægar lausar eignir til að mæta gjalddögum ársins 2024 í íslenskum krónum og erlendum gjaldeyri án þess að brjóta lausafjárhlutföll. Þá sýndi lausafjárálagspróf að þeir gætu þolað töluvert útfærði lausafjár. Fram kom að hlutfall innlánsfjármögnunar bankanna hefði aukist í 53% af heildarfjármögnun KMB árið 2023 einkum vegna aukningar á innlánum í íslenskum krónum. Um helmingur innlána bankanna væri tryggður af Tryggingasjóði vegna fjármálafyrirtækja. Önnur innlend fjármögnun væri einkum sértryggð skuldabréfaútgáfa í íslenskum krónum og erlend markaðsskuldabréf sem næmi 29% af heildarfjármögnun þeirra.

Rekstur KMB gekk vel árið 2023 og skiluðu þeir um 84 ma.kr. hagnaði samanlagt. Arðsemi eiginfjár var 12,1%, sem er 1,9 prósentum meiri arðsemi en árið 2022. Hreinar vaxtatekjur voru 151 ma.kr. og jukust um 16% frá fyrra ári. Þóknunartekjur og hreinar tekjur af fjármálastarfsemi jukust einnig á milli ára en aðrar rekstrartekjur drógust lítillega saman. Á sama tíma jókst einnig rekstrarkostnaður þeirra. Eiginfjárhlutfall KMB var á bilinu 23,6%-25,3% í lok árs eða 2,9-5,0 prósentum yfir lágmarkskröfum Seðlabankans að teknu tilliti til arðgreiðslna næsta árs og hækkunar sveiflujöfnunaraukans nú í mars. Þá voru vogunarhlutföll KMB á bilinu 12,4% til 13,6% en 13,2% fyrir þá í heild. Lágmarkskrafa skilavalds Seðlabanka Íslands um eiginfjárgrunn og hæfar skuldbindingar fyrir kerfislega mikilvægu bankana þrjá (svokölluð MREL-krafa) auk eiginfjárauका var á bilinu 29,4% til 31% af áhættugrunni í lok árs. MREL fjármögnun bankanna var á bilinu 37,8% til 41,3% af áhættugrunni.

Vanskil höfðu aukist lítillega, bæði hjá heimilum og fyrirtækjum. Vanskilahlutfall útlána KMB til heimila var tæplega 1% í lok síðasta árs og hafði hækkað um 0,3 prósentur á árinu. Hjá fyrirtækjum var hlutfallið 2,4% sem er hækkun um 0,1 prósentu á milli ára. Hlutfallið mældist sem fyrr hæst hjá fyrirtækjum í gisti- og veitingarekstri, eða 4,8%, en það lækkaði um 0,8 prósentur á árinu. Hlutfall útlána fyrirtækja sem skilgreind eru með ívilnun og í skilum var 3% í lok árs 2023 miðað við 7,3% árið áður. Staða fyrirtækja sem þurftu á ívilnun að halda hefur því styrkst.

Skuldir heimila og fyrirtækja

Heimili og fyrirtæki hafa byggt upp þó nokkurn viðnámsþrótt á síðustu árum samhliða kröftugum efnahagsumsvifum. Í janúar höfðu skuldir heimila vaxið að nafnvirði um 5,7% frá fyrra ári sem jafngildir 0,9% samdrætti að raunvirði. Raunbreyting skulda hafði þá mælst neikvæð í 14 mánuði samfleytt. Hlutfall skulda heimila af landsframleiðslu var 73,1% í árslok 2023 og hafði lækkað um tæpar þrjár prósentur frá fyrra ári. Hlutfall

skulda heimila af ráðstöfunartekjum þeirra lækkaði einnig um 5,4 prósentur milli ára og nam 145,3% í lok árs 2023. Skuldsetning heimila dróst því saman og voru skuldahlutföllin lág í bæði sögulegu samhengi og í samanburði við nágrannalönd. Eiginfjárstaða heimila hefur batnað samhliða hækkun húsnæðisverðs og lækkun skulda að raunvirði.

Verðbólga og háir vextir hafa leitt til þyngri greiðslubyrði af lánum fyrir flesta lántakendur. Hlutfall vaxta-kostnaðar heimila vegna íbúðarlána af ráðstöfunartekjum þeirra hækkaði um eina prósentu í fyrra og var 5,9% við árslok, sem þó er rétt undir langtímameðaltali hlutfallsins. Lítið atvinnuleysi, hækkun launa og hófleg skuldsetning mikils meirihluta heimila auðveldar þeim að mæta aukinni greiðslubyrði. Kom fram að þó að atvinnuleysi hefði aukist lítillega á síðustu mánuðum væri það enn lítið í sögulegu og efnahagslegu samhengi. Þá hafa heimilin gripið til ýmissa úrræða sem þeim standa til boða til að lækka greiðslubyrði sína. Mörg heimili hafa kosið að endurfjármagna óverðtryggð íbúðalán, í heild eða að hluta, með nýjum verðtryggðum lánum. Verðtryggð lán hafa einnig í vaxandi mæli orðið fyrir valinu hjá einstaklingum við fjármögnun fasteignakaupa. Hlutdeild verðtryggðra lána af útistandandi íbúðalánum heimila hafði verið meiri en helmingur frá því í nóvember síðastliðnum og nam 52% í janúar og hafði ekki verið hærra frá því í apríl 2021. Rúmur fjórðungur útistandandi íbúðalána var óverðtryggður og á föstum vöxtum og mun fastvaxtatímabil stórs hluta þessara lána renna út á þessu ári og því næsta. Viðbúið er að greiðslubyrði heimila sem fest hafa vexti á óverðtryggðum lánum hækki þegar vaxtafestan rennur út.

Fyrirtækin höfðu einnig í vaxandi mæli sótt í verðtryggða fjármögnun, einkum fasteignafélög og fyrirtæki í byggingageira en einnig fyrirtæki í þjónustu. Að hluta til skýrist aukning í verðtryggðum lánum af tilfærslu fjármögnunar úr verðtryggðri markaðsfjármögnun yfir í verðtryggð bankalán en heldur dró úr útgáfum verðtryggðra markaðsskuldabréfa fyrirtækja á síðasta ári miðað við fyrri ár. Skuldir fyrirtækja drógust saman um 1,4% að raunvirði á síðasta ári en nafnvöxtur mældist 6,2%. Heildarskuldir fyrirtækja voru 74% af landsframleiðslu í árslok 2023 en hlutfallið lækkaði um 2,8 prósentur á árinu og var mjög lágt í sögulegu samhengi.

Eignaverð

Velta á íbúðamarkaði hafði aukist aftur frá miðju síðasta ári og fjöldi kaupsamninga á síðustu mánuðum verið sambærilegur við árin fyrir farsóttina. Verðtryggð lán voru ráðandi í fjármögnun kaupenda og hafa þau ásamt aukinni útgáfu hlutdeildarlána til fyrstu kaupenda stutt við umsvif á íbúðamarkaði. Þá hafa Grindvíkingar þurft að finna sér ný heimili sem búast má við að auki eftirspurn á íbúðamarkaði en um 1200 heimili voru í Grindavík við upphaf goss í nóvember sl. Vísitala íbúðaverðs á höfuðborgarsvæðinu hafði hækkað að raunvirði frá ágúst 2023 en ársbreyting vísitölunnar mældist þó enn neikvæð, eða um 1,3% í lok janúar. Fjöldi íbúða sem auglýstur var til sölu hafði verið nokkuð stöðugur það sem af var ári eftir talsverða fjölgun á árunum 2022 og 2023. Hlutfall íbúðaverðs og ákvarðandi þátta hafði staðið í stað frá miðju síðasta ári. Íbúðaverð var enn hátt á nær alla mælikvarða og óvíst hvort leiðréttingu íbúðaverðs væri lokið. Í lok janúar sl. var íbúðaverð tæplega 7% yfir metinni langtímaleitni samanborið við um 11% ári fyrr.

Verðvísitala raunverðs atvinnuhúsnæðis hækkaði um 6,2% milli ára á síðasta ári. Vísitalan var í sögulegu hágildi í árslok 2023 og mældist á þeim tíma tæplega 17% yfir metinni langtímaleitni. Hæg uppbygging atvinnuhúsnæðis allt frá fjármálaáfallinu 2008 ásamt hagvexti undanfarinna ára hefur ýtt undir hækkun á verði atvinnuhúsnæðis. Á síðustu mánuðum hefur hægt á verðhækkunum samhliða samdrætti einkaneyslu og hægari fjölgun starfa. Velta í þinglýstum viðskiptum með atvinnuhúsnæði á höfuðborgarsvæðinu dróst saman um helming að raunvirði á milli ára árið 2023 eftir að hafa verið mikil í sögulegu samhengi árið 2022. Útlán innlánsstofnana með veði í atvinnuhúsnæði voru um 980 ma.kr. í árslok 2023 og höfðu aukist um 5,3% að raunvirði á milli ára. Mest jukust útlán til fyrirtækja í byggingar- og fasteignageira, eða 14%. Vanskilahlutfall lána með veði í atvinnuhúsnæði lækkaði árið 2023, þriðja árið í röð, og mældist 0,9% í lok síðasta árs.

Nýjar fullbúnar íbúðir sem komu á markað á síðasta ári voru 3.400 og fjölgaði þeim um 18% milli ára. Áætlað er að færri nýbyggðar íbúðir komi á markað árið 2024. Íbúðum á fyrstu byggingarstigum hefur fjölgað og voru um 7.200 íbúðir í byggingu í byrjun mars sem eru 1.100 fleiri íbúðir en meðalfjöldi í byggingu á síðustu fimm árum. Útlán til byggingargeirans jukust um 18% að raunvirði á síðasta ári og skýrist útlánavöxturinn

einkum af hægari endurgreiðslu framkvæmdalána sakir hægari sölu nýbygginga. Vanskil á lánum félaga í byggingarstarfsemi hjá KMB voru lítil og virðist fjárhagsstaða geirans enn sterk enda töluvert eigið fé byggst upp á síðustu árum samhliða miklum verðhækkunum íbúðarhúsnæðis.

Hlutabréfaverð skráðra félaga hafði hækkað frá desemberfundi nefndarinnar og velta það sem af var ári aukist. Vísitala aðallista hafði hækkað um 8% frá desemberfundinum og um 0,9% frá áramótum. Hækkunin var einkum meðal fyrirtækja í hátæknigreinum á meðan innlendu flugfélögin höfðu t.a.m. bæði fellt afkomuspár sínar úr gildi í nóvember sl. Þar sem bókunarstaða hafði orðið fyrir neikvæðum áhrifum af jarðhræringunum á Reykjanesi. Ávöxtunarkrafa verðtryggðra og óverðtryggðrar ríkisbréfa hafði lækkað frá því í desember. Verðbólguvæntingar á markaði sem höfðu lækkað í kjölfar jarðhræringanna í Grindavík höfðu þokast niður í upphafi ársins, einkum til skamms tíma, en verðbólguálagið var þó enn hátt og vel yfir verðbólgu markmiði Seðlabankans. Útlánavextir verðtryggðra íbúðalán KMB höfðu hækkað og höfðu raunvextir á markaði því hækkað.

Gengi krónunnar og gjaldeyrisforði

Gengi krónunnar hafði hækkað um 1% frá fundi nefndarinnar í lok desember. Seðlabankinn keypti gjaldeyri í febrúar eftir nokkurt innflæði fjármagns á vegum erlendra fjárfesta sem höfðu keypt ríkisskuldabréf fyrir um 0,5% af landsframleiðslu í mánuðinum. Tiltölulega fáir erlendir aðilar eru að baki stórum hluta innflæðisins og hafa þeir verið að færa sig lengra út á vaxtarófið með því að selja skuldabréf með styttri líftíma og kaupa lengri ríkisskuldabréf. Í lok febrúar 2024 áttu erlendir aðilar 86 ma.kr. í ríkisskuldabréfum, eða um 7% af útistandandi ríkisskuldabréfum sem er tiltölulega lágt hlutfall en það var til að mynda um 13% fyrir farsóttina.

Hrein gjaldeyriskaup lífeyrissjóða voru 83 ma.kr. á árinu 2023 eða um 20 ma.kr. lægri en árið 2022. Gjald-eyrisviðskipti þeirra á fyrstu tveimur mánuðum ársins voru áþekk og fyrir ári síðan. Framvirk gjaldeyrisstaða KMB hafði hækkað um 6% frá því í september í fyrra. Þótt gjaldeyrisstaða bankanna hafi verið jákvæð að jafnaði upp á síðkastið ólíkt því sem var undanfarið ár þá eru þeir allir fjarri leyfilegri hámarks gjaldeyrisáhættu skv. reglum Seðlabankans um gjaldeyrisjöfnuð.

Viðskiptaafgangur var 41 ma.kr. (1% af landsframleiðslu) í fyrra eftir halla síðustu tvö árin þar á undan. Viðsnúningur varð í þáttatekjum á milli ára sem nam um 2,5% af landsframleiðslu einkum vegna lakari afkomu álfyrirtækja sökum lækkandi heimsmarkaðsverðs á áli. Vöru- og þjónustujöfnuður stóð á núlli árið 2023 líkt og árið á undan en vöruskiptahalli jókst um rétt tæplega 90 ma.kr. á milli ára en þjónustuafgangur jókst hins vegar sem því nam. Afgangur af ferðaþjónustu jókst um tæplega 130 ma.kr. enda fjölgaði ferðamönnum töluvert eða um 30% milli ára. Vísbendingar eru um að dvalartími ferðamanna hafi styst og að útgjöld þeirra á landinu hafi minnkað. Árið 2024 byrjar þó ágætlega og fjölgaði ferðamönnum á milli ára bæði í janúar og febrúar. Áætlað er að framboð á flugi til landsins fyrstu sex mánuði ársins aukist um 14% frá fyrra ári og að fjöldi ferðamanna verði sá sami eða meiri í ár en í fyrra.

Gjald-eyrisforði Seðlabankans var 792 ma.kr. í árslok 2023 og jókst um 29 ma.kr. á síðasta fjórðungi ársins. Forðinn er yfir öllum helstu forðaviðmiðum en hlutfall forða og forðaviðmiðs Alþjóðagjald-eyrissjóðsins var 114% í lok árs og hækkaði um 5 prósentur á milli ársfjórðunga. Hrein erlend staða þjóðarbúsins var 38% af landsframleiðslu í lok árs 2023 og hækkaði um 14 prósentur á milli ára, aðallega vegna verðbréfastöðu þjóðarbúsins sem hækkaði um 13 prósentur en um 3/5 hlutar voru vegna erlends verðbréfasafns lífeyrissjóðanna.

Fjármálasveiflan og sveiflutengd kerfisáhætta

Sveiflutengda kerfisáhættu má nálgast með margvíslegum hætti og styðst nefndin við fleiri en einn mælikvarða. Samsettur mælikvarði á fjármálasveiflur gaf til kynna að enn hafi verið fjármálagleg uppsveifla á fjórða ársfjórðungi 2023. Sveiflan var áfram drifin af húsnæðissveiflunni sem hefur hækkað hraðast og er eini undirlíður fjármálasveiflunnar sem er umfram sögulegt meðaltal. Fjármögnunar- og skuldaveifla hafa hækkað minna. Flest allir vísarnir sem fjármálasveiflan byggir á hafa þó lækkað að undanfögnu og því má búast við fjármálasveiflan sé að ganga niður eða staðna. Samsettur vísir fyrir innlenda sveiflutengda kerfisáhættu (d-

SRI) sýndi minnkandi kerfisáhættu áttunda fjórðunginn í röð og skýrðist þróunin á fjórða ársfjórðungi helst af jákvæðri þróun viðskiptajafnaðar og lækkandi raunverði hlutabréfa. Samantekið gáfu vísar um sveiflutengda kerfisáhættu til kynna að hún væri hófleg og að kerfisáhætta væri farin að minnka.

Viðmið við ákvörðun sveiflujöfnunarauka

Fjármálastöðugleikanefnd tekur ársfjórðungslega ákvörðun um gildi sveiflujöfnunaraukans. Nefndin ræddi drög að viðmiði við ákvörðun sveiflujöfnunarauka og þau grundvallarsjónarmið sem væru á bak við ákvarðanir um aukann. Þegar aukinn er hækkaður myndar hann mótvægi við vaxandi sveiflutengda kerfisáhættu og hann er lækkaður þegar hætta er á að niðursveifla í efnahagslífinu leiði til verulegs samdráttar í lánsfjárframboði fjármálafyrirtækja. Nefndin ræddi um að aukinn ætti alla jafna að vera hærri en 0% og að við ákvörðun um sveiflujöfnunarauka væri einkum horft til umfangs sveiflutengdrar kerfisáhættu, aðgengi fyrirtækja og heimila að lánsfé og áhrifa ákvörðunarinnar á fjármálafyrirtækin og hagkerfið.

Þá ræddi nefndin að fjármálafyrirtæki þyrftu að jafnaði nokkurn tíma til byggja upp eigið fé en að hægt væri að lækka eigið fé í einu vetfangi. Ræddi nefndin í þessu samhengi um að þegar aukinn var lækkaður í Covid-faraldrinum hefði nefndin samhliða beint tilmælum til fjármálafyrirtækja að við ákvörðun um útgreiðslu arðs og endurkaup á eigin hlutabréfum tækju þau tillit til þeirrar miklu óvissu sem þá var uppi í þjóðarbúskapnum. Í tilmælunum hafði einnig komið fram að nefndin vænti þess að það svigrúm sem lækkun sveiflujöfnunaraukans skapaði yrði notað til að styðja við heimili og fyrirtæki. Nefndin var sammála um að viðbrögð bankakerfisins við lækkun aukans og þróun fjármálalegra skilyrða hefðu verið í samræmi við væntingar. Hagnaður fjármálafyrirtækja eftir faraldurinn hefði einnig verið meiri en gert hafði verið ráð fyrir í upphafi hans sem hefði einnig stutt við eiginfjárstöðu þeirra.

Fjármálainnviðir

Eitt meginhlutverka Seðlabanka Íslands er að stuðla að virku og öruggu fjármálakerfi, þ.m.t. greiðslumiðlun í landinu og við útlönd. Seðlabankinn hefur unnið að því í samstarfi við innlánsstofnanir að koma á fót innlendri smágreiðslumiðlun í því skyni að efla viðnámsþrótt greiðslumiðlunar. Vinnan fer fram á framtíðarvettvangi, sem er vettvangur um framtíðarstefnumótun fyrir fjármálainnviði í landinu. Hugmynd að rafrænni staðgreiðslu í verslunum var kynnt fyrir nefndinni. Í henni felst að komið verði á fót innvið sem aðilar í greiðslumiðlun, sem uppfylla tilteknar kröfur, geta tengst og boðið einstaklingum upp á að nota við greiðslur í verslunum. Greiðslan sjálf yrði framkvæmd með núverandi innviðum fyrir millifærslur milli bankareikninga en til viðbótar yrði sett upp kerfi fyrir greiðslubeiðnir sem opnar fyrir aðgengi að lausninni fyrir aðila sem bjóða upp á greiðslulausnir fyrir einstaklinga. Samkeppni ætti þannig að skapast í greiðslumiðlun um þjónustu við einstaklinga og söluaðila.

Rætt var um frumvarp um rekstraröryggi í greiðslumiðlun sem væri til meðferðar á Alþingi og felur í sér að styrkja heimildir Seðlabanka Íslands til að setja reglur sem stuðla að rekstraröryggi í greiðslumiðlun. Fjármálastöðugleikanefnd itrekaði stuðning sinn við framgang frumvarpsins. Mikilvægt væri að huga heildstætt að viðnámsþrótti greiðslumiðlunar, með óháðri innlendri greiðslumiðlun og aukinni samkeppni og með því að styrkja net- og rekstraröryggi og treysta rekstrarsamfellu.

Ákvarðanir fjármálastöðugleikanefndar

Sveiflujöfnunaraukinn

Megintilgangur sveiflujöfnunaraukans er að auka viðnámsþrótt fjármálafyrirtækja gagnvart sveiflutengdri kerfisáhættu og veita þeim þannig svigrúm til þess að mæta tapi og viðhalda lánsfjárframboði á álagstímum. Í lögum er kveðið á um að aukinn skuli nema á bilinu 0 til 2,5%. Sveiflujöfnunaraukinn megi þó vera hærri ef áhættuþættir sem liggja til grundvallar mati fjármálastöðugleikanefndar gefa tilefni til. Nefndin ræddi um að eiginfjárlutföll KMB væru afar rúm og vanskil útlána væru lítil en að þau hefðu aukist lítilllega á undanförunum mánuðum. Staða bankanna væri traust, lausafjárlutföll rúm og útlánavöxtur hefði minnkað. Hægt hafði á hagvexti og viðskiptajöfnuður væri orðinn jákvæður. Hærra vaxtastig hefði enn sem komið er ekki aukið

vanskil og útlánatap svo neinu næmi. Atvinnuleysi væri þó farið að aukast lítillega og enn væri óljóst hversu lengi þyrfti að halda vöxtum háum. Fram kom að nýlegir þjóðhagsreikningar sýndu að hagkerfið hefði verið yfirspenntara á liðnu ári en áður birtar hagtölur sýndu.

Því lengra sem tímabil hárra vaxta yrði því meiri gætu möguleg áhrif orðið á bankana. Lánagæði gætu versnað og vanskil aukist ef efnahagshorfur versnuðu umfram það sem nú væri gert ráð fyrir og atvinnuleysi ykist meira en búist væri við. Ákvörðun frá síðasta ári um hækkun aukans í 2,5% skapaði enn frekara svigrúm til að bregðast við kæmi til efnahagssamdráttar sem gæti valdið skerðingu á lánsfjárframboði.

Að lokinni umræðu bar seðlabankastjóri upp tillögu um að halda gildi sveiflujöfnunaraukans óbreyttu í 2,5% og var hún samþykkt samhljóða.

Í lok fundarins samþykkti nefndin yfirlýsingu til birtingar að morgni 13. mars 2024.

Eftirfarandi nefndarmenn sátu fundinn:

Ásgeir Jónsson, seðlabankastjóri og formaður nefndarinnar

Gunnar Jakobsson, varaseðlabankastjóri fjármálastöðugleika

Rannveig Sigurðardóttir, varaseðlabankastjóri peningastefnu

Björk Sigurgísladóttir, varaseðlabankastjóri fjármálaeftirlits

Axel Hall, utanaðkomandi nefndarmaður

Bryndís Ásbjarnardóttir, utanaðkomandi nefndarmaður

Guðmundur Kr. Tómasson, utanaðkomandi nefndarmaður

Haukur C. Benediktsson, framkvæmdastjóri fjármálastöðugleikasviðs Seðlabankans og Vigdís Ósk Helgadóttir, forstöðumaður á fjármálastöðugleikasviði sátu allan fund nefndarinnar. Auk þess sátu nokkrir aðrir starfsmenn Seðlabankans hluta fundarins.

Rósa Björk Sveinsdóttir ritaði fundargerð.